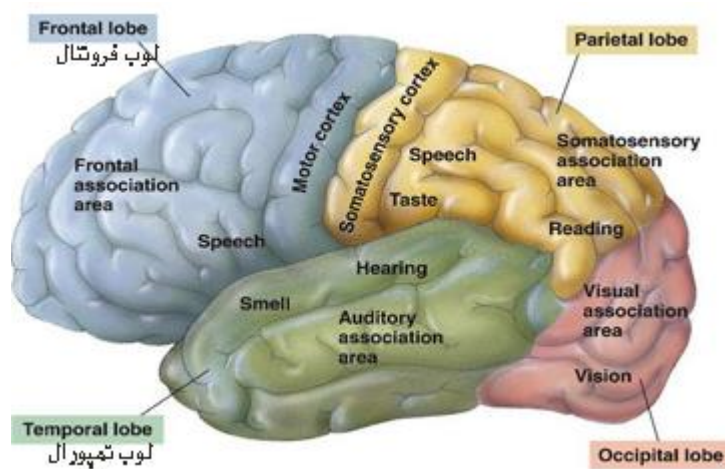

انواع فرسایش مغز (دمانس) Types of Dementia

نویسنده: مهندس مهدی صمدانی
بهروز رسانی: دیماه ۱۳۹۸

در این مقاله می‌خوانیم:

اطلاعات کلی و علایم شایع‌ترین انواع فرسایش مغز (دمانس):

- بیماری آلزایمر
- دمانس عروقی
- دمانس لوی‌بادی
- دمانس فرونتوتیمپورال
- دمانس مختلط
- دمانس پیشرونده سریع

۱- بیماری آلزایمر^(۱)

Alzheimer's Type Disease, AD

الف - اطلاعات کلی بیماری آلزایمر

بیشتر بیماران فرسایش مغز، به بیماری آلزایمر دچارند. براساس آمار انجمن آلزایمر آمریکا، بین ۶۰ تا ۸۰ درصد موارد بیماری فرسایش مغز از این نوع است. تعداد بیماران آلزایمر تنها در آمریکا به بیش از ۵ میلیون نفر می‌رسد. هزینه‌های سنگین مراقبت از این بیماران، با توجه به بالا رفتن میانگین سن، رو به افزایش است. در نتیجه، اکثر بودجه تحقیقات بیماری‌های فرسایش مغز، در راه پیدا کردن دارو و مداوای بیماری آلزایمر صرف می‌شود. برای مطالعه بیشتر آمار بیماری آلزایمر، به مقاله آخرین آمار آلزایمر آمریکا مراجعه نمایید.

ب - علایم بیماری آلزایمر

بیماری آلزایمر معمولاً بیماری سالمندان تلقی می‌شود ولی نوع زود رس آن در سنین نزدیک ۶۰ سالگی نیز مشاهده می‌شود. از علایم بارز بیماری آلزایمر، مشکلات مربوط به حافظه کوتاه‌مدت بیمار است. بیمار در به یاد آوردن مکالمات، اسامی افراد، و وقایع اخیر دچار مشکل می‌شود. بی‌تفاوتی بیمار نسبت به افراد خانواده و افسردگی از علایم دیگر این بیماری است. با گذشت زمان، علایم دیگری از جمله ضعف در مکالمات، ناتوانی در تصمیم‌گیری‌های درست، عدم درک موقعیت زمانی و مکانی، سردرگمی، رفتار غیر معمول و در نهایت مشکلات صحبت کردن، بلعیدن غذا، نوشیدن مایعات، و راه رفتن، در بیمار بروز می‌کند.

۲- دمانس عروقی

Vascular Dementia

الف - اطلاعات کلی دمانس عروقی

- دومین نوع شایع فرسایش مغز پس از آلزایمر، دمانس عروقی است که حدود ۱۰ درصد کل بیماران فرسایش مغز را شامل شده و تعداد مبتلایان به آن در آمریکا بالغ بر ۱,۴ میلیون نفر می شود. این نوع فرسایش مغز در اثر مسدود شدن یا پارگی عروق مغزی و نرسیدن اکسیژن و غذا به سلول‌های عصبی مغز و از بین رفتن آنها به وجود می‌آید.
- در این نوع فرسایش مغز علائم بیماری ممکن است به صورت پلکانی و با علامتی ناگهانی پدیدار گردد. برای مثال بیمار ممکن است بعد از یک سکته مغزی نتواند به سطح قبلی عملکرد ذهنی خود باز گردد و در صورت سکته مغزی مجدد، عملکرد بیمار در زمینه تازه‌ای افت کند.
- سکته‌های مغزی همیشه با علائم آشکاری مانند فلج ناگهانی بروز نمی‌کنند. سکته‌های کوچک و متعدد ممکن است آنقدر بدون علامت باشند که برای بیمار و همراهانش علامت آشکاری ایجاد نکنند.
- بیشتر بیماران مبتلا به دمانس عروقی، به بیماری‌ها و عوارض دیگر از جمله دیابت، فشار خون، و میزان بالای کلسترول نیز دچارند و بسیاری از آنها، دخانیات مصرف می‌کنند.

ب - علائم دمانس عروقی

این نوع فرسایش مغز در سنین سالمندی بیشتر شایع است ولی موارد زیر ۶۰ سالگی نیز وجود دارد. بروز اختلال و عوارض در این بیماران متفاوت است. اختلال در قضاوت و توان تصمیم‌گیری در برنامه ریزی‌های معمول روزانه، ممکن است در کنار عوارض فیزیکی مانند اختلال در راه رفتن، فلج شدن یا بی‌حسی یک طرف صورت یا یک نیمه از بدن بیمار بروز کند. محل ایجاد صدمات عروقی، شدت به وجود آمدن آنها، و تعداد سکته‌ها، مستقیماً بر میزان توان فکری و فیزیکی بیمار تأثیرگذار است.

۳- دمانس لوی بادی

Lewy Bodies Dementia, DLB

الف - اطلاعات کلی دمانس لوی بادی

بنا بر آمار وبسایت سازمان لوی بادی آمریکا، این نوع بیماری حدود ۱۰ درصد کل بیماران فرسایش مغز را شامل می‌شود و تعداد مبتلایان به آن در آمریکا بالغ بر ۱,۴ میلیون نفر می‌شود و از نظر این سازمان، دومین نوع فرسایش مغز شایع در آمریکاست. آمار مبتلایان به دمانس لوی بادی و دمانس عروقی مغز، بسیار به هم نزدیک است و به همین دلیل در مورد دومین یا سومین نوع شایع فرسایش مغز در آمریکا، وحدت نظر وجود ندارد.

ب - علائم دمانس لوی بادی

این نوع فرسایش مغز در سنین سالمندی بیشتر شایع است ولی موارد زیر ۶۰ سالگی نیز وجود دارد. اکثر این بیماران با مشکلات حافظه و تفکر که در آلزایمر هم وجود دارد رو برو هستند. با گذشت زمان عوارض فیزیکی و تغییرات رفتاری در آنها بروز می‌کند. دمانس لوی بادی با چهار خصوصیت اصلی بالینی شناخته می‌شود:

- اولین خصوصیت اینکه تغییرات سطح هوشیاری و ذهنی بیمار در طول روز و یا هفته متغیرند. به طوری که بیمار در برخی زمان ها کاملاً طبیعی و در برخی دیگر کاملاً دچار اختلال ذهنی است.
- دومین خصوصیت این نوع فرسایش مغز، وجود توهمات بینایی به صورت دیدن اشخاص و حیوانات است. بیمار ممکن است در عالم توهم، نزدیکانی را که سال ها قبل فوت کرده‌اند و اشیا و حیواناتی را به وضوح ببیند و حتی با آنها صحبت کند.
- سومین خصوصیت دمانس لوی بادی وجود علایمی شبیه به بیماری پارکینسون در این بیماران است. به همین دلیل ممکن است برای آنها، به اشتباه تشخیص بیماری پارکینسون داده شود.

- چهارمین خصوصیت این بیماران، حساسیت زیاد آنها به برخی از داروها خصوصا داروهای ضد روان‌پریشی است. این بیماران با دوزهای خیلی کم این داروها ممکن است عوارضی را نشان دهند که معمولا در بقیه بیماران در دوزهای بالا دیده می‌شود.

ج - شباهت های دمانس لوی‌بادی با بیماری پارکینسون

آسیب شناسی و پروتینی که در دمانس لوی‌بادی باعث از دست رفتن سلول های مغزی می‌شود، در بیماری پارکینسون هم دیده می‌شود. بیماران مبتلا به بیماری پارکینسون در اواخر دوران بیماری خود ممکن است دچار فرسایش مغز شوند که بسیار شبیه به دمانس لوی‌بادی است. در بیماران مبتلا به دمانس لوی‌بادی، بر خلاف بیماری پارکینسون، علایم ذهنی قبل از شروع اختلالات حرکتی بروز می‌کند.

۴- دمانس فرونتوتمپورال

Fronto-Temporal Dementia, FTD

الف - اطلاعات کلی دمانس فرونتوتمپورال

مغز انسان، مانند کره جغرافیا، مناطق مختلفی مانند قاره‌ها، ولی به هم پیوسته، به نام لوب‌های مغزی دارد. در قسمت‌های قدامی و طرفی، دو لوب اصلی وجود دارند که به آنها به ترتیب لوب‌های فرونتال و تمپورال می‌گویند. لوب‌های فرونتال مرکز توجه، برنامه‌ریزی، قضاوت و هر آنچه‌ای است که ما را به عنوان انسان متمدن از پیشی نیانمان جدا می‌کند. کار اصلی لوب‌های تمپورال، کمک به ذخیره سازی حافظه و همچنین حفظ گنجینه لغات ماست.

- از بین رفتن سلول های عصبی در دمانس فرونتوتمپورال، در این دو قسمت اصلی مغز شروع می‌شود و با پیشرفت بیماری، به سایر قسمت‌ها گسترش می‌یابد.

- دمانس فرونتوتمپورال معمولاً در سنین ۵۰ و ۶۰ سالگی بروز می‌کند ولی بیماری در سنین ۲۱ سالگی و ۸۰ سالگی نیز مشاهده شده‌اند.
- حدود ۶۰ درصد بیماران این نوع فرسایش مغز، در ۴۵ تا ۶۴ سالگی، که سنین فعالیت حرفه‌ای، کسب درآمد، و پشتیبانی از همسر و فرزندان است، به آن دچار می‌شوند. در نتیجه، بار مالی بروز این نوع فرسایش مغز بر خانواده‌ها، از سایر موارد فرسایش مغز سنگین‌تر است.
- تغییرات رفتاری و تکلمی در این گروه بیماری می‌تواند به حدی شدید باشد که بار مراقبت سنگین‌تری از بیماری آلزایمر را بر مراقبینش تحمیل کند.
- دمانس فرونتوتمپورال خود به گروهی چند از بیماری‌های فرسایش مغز تقسیم می‌شود. دو شاخه مهم آن، یکی نوع دمانس فرونتوتمپورال همراه با تغییرات رفتاری است که در آن بیمار به کارها و رفتاری که کاملاً با شخصیت و رفتار گذشته او متباین است اقدام می‌کند. و در نوع تکلمی آن، آثار مشکلات تکلم و لغت‌یابی، و مسایل مربوط به پی‌گیری مطالب گفتاری از علائم اولیه شروع بیماری است.

ب - علائم دمانس فرونتوتمپورال

- این نوع فرسایش مغز، هم در سنین جوانی و هم در سنین سالمندی دیده می‌شود. تعداد مبتلایان به دمانس فرونتوتمپورال در آمریکا حدود ۴۰۰ هزار نفر تخمین زده می‌شود ولی با توجه به شناخت بهتر این نوع فرسایش مغز در سال‌های اخیر و شاخه‌های متعدد آن، احتمال بالا رفتن این تخمین وجود دارد.
- قسمت‌های فرونتال و تمپورال مغز، همانطور که گفته شد، وظیفه کنترل شخصیت، رفتار، تصمیم‌گیری، و تکلم انسان را به عهده دارند.
- دو تفاوت مهم بین دمانس فرونتوتمپورال با سایر انواع فرسایش مغز وجود دارد. اول اینکه بروز تغییرات رفتاری، مشکلات برنامه ریزی، و تکلم بیمار مبتلا به دمانس فرونتوتمپورال، به کندی

اتفاق می‌افتد. دوم اینکه در ابتدا، تغییرات معمولاً بدون وجود اختلال در حافظه اخیر بیمار ظاهر می‌شوند.

- با گذشت زمان، بیمار توان برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی امور روزمره را از دست می‌دهد، به رفتار نامعقول در محل کار و خانواده دچار می‌گردد، نسبت به نظافت شخصی بی‌تفاوت می‌شود، و به مراقبت کننده خود وابستگی شدید پیدا می‌کند. بی‌علاقه شدن و بی‌تفاوتی نسبت به خانواده، رفتار تکراری و وسواس‌گونه، پرخوری به‌ویژه علاقه وافر به شیرینی، از دست رفتن کامل منطق، و پرخاشگری و خشونت، از عوارض دیگر این بیماری است.
- از آنجا که این بیماری در سنین نسبتاً جوان‌تری بروز می‌کند، پرخاشگری و خشونت بیمار می‌تواند برای مراقبت‌کننده و اطرافیان خطرناک باشد.
- از دست رفتن منطق در بسیاری موارد باعث از دست دادن سرمایه و پس‌اندازهای خانواده می‌شود. بر اثر افت توان برنامه‌ریزی و منطق و همچنین تغییرات رفتاری، اکثر این بیماران کار خود را از دست می‌دهند و خانه نشین می‌شوند.

۵- دمانس مختلط

Mixed Dementia

حدود ده درصد مبتلایان به بیماری فرسایش مغز به بیش از یک نوع دمانس دچار می‌شوند که به آن دمانس مختلط می‌گویند. شایع‌ترین دمانس مختلط، حضور هم‌زمان آلزایمر و دمانس عروقی در فرد بیمار است.

۶- دمانس پیشرونده سریع

Rapid Progressive Dementia

بیشتر موارد فرسایش مغز که در این مقاله ذکر شده‌اند، سیری کند و چندین ساله دارند. ولی عوامل بیماری‌زایی وجود دارد که می‌تواند بیمار را با علائم فرسایش مغز، در عرض چند ماه کاملاً ناتوان کند. لیست این بیماری‌ها بسیار گسترده و شامل عوامل عفونی مانند جنون گاوی و HIV ، عوامل متابولیک مانند کم کاری تیروئید، و یا کمبود ویتامین‌ها و ریز مغزی‌ها می‌شود.

پا نوشت

۱. «آلزایمر» شکل نوشتن رایج این بیماری در زبان فارسی است. تلفظ درست نام این بیماری آلزهایمر است که مترادف نام پزشک آلمانی تبار کاشف این بیماری به نام Alois Alzheimer در سال ۱۹۰۱ میلادی می‌باشد. در بعض نوشته‌ها، شما با شکل نوشتاری آلزهایمر برخورد می‌کنید.

www.dardas.com